

Životopis pana Vladimíra Kříže

Zpracovali: Michal Průša, Vít Kašpárek a Šimon Mezera ze Základní školy Jihlava, Kollárova 30 pod vedením pana učitele Mgr. Jaroslava Tarase.

Pan Vladimír Kříž se narodil 20. července 1948 v Jihlavě v tehdejší, dnes už neexistující, nemocnici. Vzhledem k tomu, že maminka byla věřící, rovněž členka Orla, a v nemocnici sloužily v té době jeptišky, nechala Vladimíra pokřtít ještě v nemocnici.

50. léta si pan Kříž pamatuje pouze útržkovitě, byl přeci jen stále dítě. Jihlavu si ale pamatuje jako dosti smutné, šedivé a nevlídné místo. A pokud mu některé zlomky utkvěly v paměti, budou to především zážitky týkající se všudypřítomného nedostatku, zejména pak jídla:

„No a vypadalo to tak, že v té době už prakticky nic nebylo, moje maminka padla hlady na ulici. Protože nic nebylo, nebylo maso. To se vyváželo do SSSR.“

„Rodiče mi někde sehnali banán. A já jsem ho jedl, snědl, oloupal a slupku jsem zahodil, a můj kamarád, který neměl to štěstí, aby mu rodiče taky mohli koupit banán, tak skočil na tu slupku a začal ty

zbytky z té slupky vykusovat. V obchodech, ze začátku nebyly samoobsluhy, když jsem byl malý, takže se chodilo do tzv. koloniálu, který byl tady na náměstí. A to, co se obvykle dalo koupit, bylo: mléko, chleba a jeden druh másla.“

Na školní léta vzpomíná pan Kříž hlavně jako léta vzdoru a nastupujících restrikcí ze strany komunistů a učitelů. Rodiči byl ale vychováván k tomu, že co se doma řekne, tak nesmí říkat nikde jinde, příkladem může být třeba to, že u Křížů doma se poslouchalo zakázané rádio Svobodná Evropa. Malý Vladimír měl ale i svou vlastní hlavu, kterou ukázal například při náboru do jiskřiček, který pořádala paní učitelka, a která si myslela, že se nábor obejde bez problémů:

„Ale já jsem řekl, že když to není povinný, tak já se tam prostě nepřihlásím. Učitelka v mrákotách, málem infarkt, tak řekla: „Tak když vám to Vladimír takhle pohnojil, tak všichni zůstanete odpoledne dvě hodiny po škole a pak si to s ním vyřídíte.“ A po té škole se na mě vrhlo 15 dětí, ale já jsem se rval. Jednomu jsem málem ukousl ucho a pak jsem utíkal a pak jsem zapadl do baráku a držel jsem dveře, ale naštěstí šel kolem můj táta a děti rozehnal.“

Vladimír Kříž v padesátých letech

Po základní škole absolvoval pan Kříž jihlavské gymnázium, ale na střední školu nebylo v té době (polovina 50. let) jednoduché se dostat. Velkým problémem se stávala docházka na náboženství či do kostela:

„Dělaly se samozřejmě zkoušky, kdo je udělal, to bylo dobrý, ale ještě tam chodil tehdejší ředitel gymnázia Zaplatílek. Já jsem se hlásil na gymnázium a on se ptal, jestli někdo chodí do kostela a běda, když někdo řekl, že chodí. Takže každý řekl, že nechodí. Nutil lhát lidi.“

Po maturitě už pan Kříž neměl umožněno dále studovat, takže ho čekalo nepříjemné období, a sice základní vojenská služba. Tu prožil ve Znojmě, ale i v armádě si udržoval svoji rebelskou a zároveň lidskou a důvtipnou tvář.

„Mě přidělili k ženistům, tak jsem si říkal, že alespoň poznám, co to je. První školení, tam byl nějaký major. Ten nám tam vykládal, jak budeme klást miny tak, aby způsobily různá zranění. Natož já, dávný rebel, jak jsem vám říkal z té školy, jsem se přihlásil a povídám: „Nezlobte se, pane majore (to jsem mu říkal pane majore, to už jsem mu neříkal soudruhu), toto já odmítám. Já odmítám zabíjet lidi a mrzačit lidi tímto způsobem. Já jsem humanista. Já odmítám mrzačit lidi.“ „Za tohle já vás zavřu! Vy jste se zbláznil!“ Poslal mě k doktorovi, abych se nechal vyšetřit, jestli jsem se nezbláznil.

Pan Kříž byl nakonec umístěn na Střední zdravotnickou školu v Uherském Hradišti, kde také vojnu dokončil v hodnosti desátníka.

Po ukončení základní vojenské služby nastoupil pan Kříž na Okresním kulturním středisku v Jihlavě jako referent pro kulturu.

Základní vojenská služba
Vladimír Kříž jako desátník

Vzhledem ke své pozici byl pan Kříž nucen vstoupit do komunistické strany, ale spolu s ostatními mladými zaměstnanci se tomuto kroku vyhnuli tím, že založili Svaz mládeže, čímž částečně oddálili problémy s členstvím v KSČ. Tomu se ale nevyhnul úplně, protože po roce 1968 musel projít tzv. kádrovými prověrkami, které vedl tzv. kádrovák Sedmera, který postupně vyhodil několik lidí, kteří nebyli ochotni vstoupit do KSČ. Když se dostalo na pana Kříže a byl nucen ke vstupu do komunistické strany, zareagoval, jak jinak, po svém:

„A já mu říkám: „Podívejte se, pane Sedmera, já čtu váš tisk, čtu Rudé Právo, vy jste vzor lidí, vy jste opravdu vzorní, to se mně hrozně líbí, to je krásný. Ale já k vám nemůžu vstoupit, protože já bych vám dělal ostudu. Já piju a honím ženský. To bych vám dělal hroznou ostudu a vy byste mě vyhodili, a to nemůžu tohle to.“

Následně byl pan Kříž vyhozen práce, částečně za svoji odpověď, částečně snad i za to, že si na ambasádě Spojených států amerických vypůjčil film o přistání na Měsíci. Vystřídal pak práci na dráze, kde byl nějakou dobu zaměstnán jako průvodčí, ale odkud musel odejít opět kvůli neochotě vstoupit do strany. Poté dělal recepčního v hotelu Beseda. I zde se setkal s lidmi dobrými, kteří ho naopak upozornili na to, že jeden z kolegů je členem StB. Příslušníci státní tajné policie se v hotelu Beseda i scházeli, zejména pak o státních svátcích, kdy pozorovali, jestli někdo nehanobí pomník Rudoarmějců na tehdejším Rudém náměstí (dnes Náměstí Svobody).

Politické čistky po r. 1968 se pochopitelně netýkaly pouze pan Kříže, v oblasti kultury zasáhly všechny významné instituce – muzeum, galerie a knihovna.

„Do muzea dali vyučeného zámečníka pana Večeřu, který okamžitě zlikvidoval půl muzea. Místo expozice o pravěku a středověku dal expozici o historii dělnického hnutí, takže prostě úplné šílenství.“

Oproti panu Večeřovi, který se na začátku 70. let stal ředitelem muzea, mluví pan Kříž pozitivně o panu Vávrovi, tehdejším řediteli jihlavské knihovny. Ten vedl hudební skupinu, tzv. Vávrovce, kteří hráli hudbu Latinské Ameriky. Pan Kříž této kapele sháněl gramofonové desky s originálními latinskoamerickými písničkami, a to díky své lásce k hudbě, ale i ke španělštině, kterou studoval na gymnáziu. O kvalitě tzv. Vávrovců svědčí to, že členové kapely si písně z desek naposlouchali a poté je sami hráli a jak dokládá pan Kříž, španělští a jihoameričtí

studenti, kteří byli na koncertě Vávrovců, nepoznali, že se nejedná o rodilé Jihoameričany.

„Já jsem je vzal na ten koncert a oni mi říkali: "Nepoznáme, nepoznali bysme, že to nejsou naši, že to nejsou rodilí latinos."

Blízký vztah ke kultuře a umění se později pro pana Kříže stal více než důležitým v jeho dalších životních osudech, zejména pak blízký vztah s akademickým malířem Miloslavem Pečinkou, žákem malíře Vlastimila Rady. Ale o tom později.

Zlomovým bodem pro stále nesnesitelnější život v normalizačním Československu byl pro pana Kříže rok 1976 a zdánlivě nevinná četba časopisu Dikobraz. Zde se pan Kříž dočetl o knížectví Hutt River, založeném na západním pobřeží Australského svazu. Pan Kříž neváhal a napsal dopis tamnímu knížeti Leonardu I. Ten obratem zaslal návrh na udělení konzulského řádu a titulu p. Kříži, protože v socialistických zemích neměl žádného diplomata. A tak se pan Kříž stal konzulem knížectví Hutt River.

S vlajkou Hutt River a konzulskou šerpou.

„Tak mi poslal tři dekrety, že mě jmenuje čestným konzulem knížectví Hutt River. Jeden abych si nechal, druhý abych poslal prezidentu Husákovi a třetí abych poslal ministru zahraničí. Což jsem učinil, načež přišla nejdřív StB a ptala se, co to má být. Tak

jsem jim řekl, že jsem jejich konzulem a že to bude mít výhody, že tam můžeme například vyvážet sklo.“

Výhody konzula cizího státu začal využívat pan Kříž téměř okamžitě, a to zcela ve svém duchu. Konkrétně tehdy, když mu přišel povolávací rozkaz na vojenské cvičení. Pan Kříž neváhal a na vojenské velitelství poslal odpověď s tím, že nemůže nastoupit na vojenské cvičení, že je konzulem cizího státu. Obratem přišel rozkaz, aby se pan Kříž dostavil na vojenskou správu. Maminka se o syna bála a připravila mu buchty a teplé pyžamo, protože se obávala, že vojáci syna zavrou do vězení, Vladimír je však odmítnul a vydal se na cestu:

„Pane Kříž, vy jste nám tady vrátil tento povolávací rozkaz, je to tak?“ Já jsem jim řekl, že ano, že mi ho zřejmě zaslali omylem. „No jo člověče, vždyť vy nesmíte vůbec přijít do styku s žádným vojenským tajemstvím nebo něčím takovým, to opravdu nemůžete. Vy jste diplomat nějakého cizího imperialistického státu.“ On mě vzal do kartotéky, tam vytáhl mojí kartu a přeškrtl jí celou červeně.“

Bohužel, ani titul konzula nedovoloval panu Křížovi v socialistickém Československu vše, to poznal na pasovém oddělení, kde si byl zažádat o povolení vycestovat do Španělska. Když se po zdlouhavém snažení nepovedlo panu Křížovi vymoci si cestu do Španělska, napadl ho jiný způsob. Během své práce na recepci hotelu Beseda odkoukal, jak vypadají zahraniční turistické pasy a vrhnul se na výrobu diplomatických pasů knížectví Hutt River pro sebe a svoji manželku. Výroba se nakonec protáhla na celé dva roky, s grafickou úpravou pomáhal malíř Pečinka.

S Miroslavem Pečinkou

„Třeba razítko jsem si zhotovil z dětský písmnekový tiskárničky a ta písmenka jsem nalepil kolem dokola na zátku od piva. Takže i kulaté razítko jsem měl Konzulát knížectví Hutt River, Jihlava.“

Znak knížectví Hutt River.

„Nakonec jsem ty pasy zhotovil, získal jsem dokonce i knížecí pečeť, kterou jsem získal z archívu. Fotky jsem perforoval radýlkem na nudle.“

Ještě dříve než ale stačili Křížovi své nově vyrobené pasy použít, StB jim zabavila jejich občanské pasy, takže nemohli vycestovat pryč z Československa. Přemýšleli tedy i o útěku do západního Německa, ale hranice střežená ostnatými dráty, pohraniční stráží a psy je odradila. Situace se tak vyřešila sama, a to tehdy, když StB zatkla pana Kříže a odvezla ho kamsi k Brnu, nejspíše do okolí Macochy v Moravském krasu. Zde začali agenti vyvíjet nátlak, aby pan Kříž podepsal spolupráci a informoval je o lidech a aktivitách, kterých se pan Kříž jako konzul zúčastnil, např. pozvání na různá zahraniční velvyslanectví. Tuto variantu pan Kříž pochopitelně odmítnul, načež začali agenti vyhrožovat:

„Tak si vyberte, máme toho na vás tolik, takže vězení na několik let, nebo vás taky můžeme hodit do Macochy, už jsme tam jednoho studenta hodili.“

Pan Kříž se ale nedal jen tak lacino. Hlavou mu proběhl nejdříve český Švejk, poté Faust, a když si vše promyslel, tak se zeptal, co na oplátku StB zaručí jemu.

„Co za to? Podívejte se, když vám to podepíšu, co za to? A oni na to: „No a co byste chtěl?“ A já říkám: „Chtěl bych s manželkou do Rumunska, kde chci fotografovat kláštery u sovětských hranic.“

Agenti tajné policie se chvíli radili a pak souhlasili. Když pan Kříž přišel domů, byl celý propocený, ale hned začal spolu se ženou balit na cestu. Druhý den šel na pasové oddělení, kde byli najednou všichni velice milí, a pan Kříž dostal přílohu k občanskému průkazu, cestovní pas nedostal. Manželé Křížovi poté naložili plné auto a vyrazili do Rumunska, směrem k přehradě Železná vrata na Dunaji, která tvořila hranici mezi Rumunskem a tehdejší Jugoslávií.

Před hranicemi se Křížovi oblékli do společenských šatů, pan Kříž nalepil na auto samolepku s iniciály CD (cizí diplomat) a nervózně se blížili k hraničnímu přechodu. Když přišel důstojník celní policie, pan Kříž mu sebevědomě podal pasy knížectví Hutt River a důstojník s nimi odešel. Paní Křížová začala být pomalu nervózní, co bude. Během oněch zhruba 15 minut nahlas uvažovala o deportaci zpět do Československa a vězení. Realita však byla jiná:

„Nakonec se vyřítilo asi deset vojáků, začali nám salutovat, udělali špalír, dostali jsme zpátky naše pasy a otevřela se nám brána. Já na to šlápl, brečeli jsme radostí, řvali jsme, že jsme volní.“

Problém ale nastal na jugoslávské straně hranic. Jugoslávští celníci odmítli uznat diplomatické pasy státu Hutt River, který neuznávali a že se Křížovi musejí vrátit zpět do Rumunska. Po dlouhé době dohadů začala celníkům docházet trpělivost a s ozbrojeným doprovodem byl pan Kříž doprovázen zpět k autu, aby nasednul a vrátil se do Rumunska. Závora však byla otevřená, pan Kříž upozornil manželku a rozjel se plnou rychlostí směrem do Jugoslávie, ke svobodě.

„Začali nám vyskakovat do cesty, ale mně to bylo jedno, já jsem na to šlapal.“

Celá scéna se odehrála na přehradní hrázi, na jejímž konci se chtěl pan Kříž dát doprava, směrem na Bělehrad. Naneštěstí mu ale cestu zablokoval autobus, což jenom dodalo na dramatičnosti celé situace.

„Lidé z autobusu začali vyskakovat po šipce, po hlavě do příkopu, takže to bylo jako v akčním filmu. Střelba, oni slyšeli střelbu, tak začali vyskakovat do příkopu.“

Protože cesta vpravo byla zablokovaná, vydal se pan Kříž doleva, kde minul vojáka hlídajícího přehradu, a pokračovali k prvnímu městu, kde se chtěli přihlásit o politický azyl. Jenže na písečné cestě dostalo auto smyk a následně se několikrát převrátilo. Manželům Křížovým se až na malé oděrky nic nestalo, ale byli zatčeni celníky, odvezeni na celnici a připoutáni k ústřednímu topení.

„Odvezli nás zpátky, tam nás připoutali k ústřednímu topení a chodili nám nadávat dvě hodiny. To bylo ošklivé. My měli žízeň, oni na to: „Nic vám nedáme, tadyhle jste nám provedli tohleto.“ Po dvou hodinách nás vzali a odvezli nás do města Kladovo.“

Péče policistů na stanici v městě Kladovo už byla mnohem vstřícnější. Křížovi dostali jídlo a pití, mohli se umýt, a když to vše viděli celníci, sebrali se a odjeli pryč. Nicméně na víkend byli Křížovi zavřeni v cele předběžného zadržení, což nebylo zrovna příjemné.

„To bylo nepříjemný, protože tam byly jen dřevěny pryčny, takže jsme si připadali doopravdy jako kriminálníci. Ale nechali nás spolu na cele, naštěstí.“

Ihned v pondělí čekal na manžele převoz k soudu, kde jim příliš sebevědomí nedodal rozsudek vůči rumunskému občanovi, který přeplaval Dunaj, aby se dostal do Jugoslávie. Rumun byl vrácen zpět domů, jak se později Křížovi dozvěděli, nejspíše i kvůli jiným spáchaným trestným činům. Každopádně příliš důvěry tento rozsudek Křížovým nedodal, a to až do doby, kdy uslyšeli ten svůj.

„Podívejte se, vy jste velcí zločinci, vy jste neoprávněně vnikli na území naší Jugoslávie, ohrozili jste policii, způsobili jste dopravní nehodu dokonce. A já vás proto odsuzuju na patnáct dní do vězení.“

Manželům Křížovým byly nakonec odečteny dva dny, které si již odseděli na policejní stanici v Kladově, takže je čekalo třináct dní vězení. Paní Křížová byla na samotce, zato pan Kříž byl na cele s dalšími čtyřmi Srby – defraudantem nebo zlodějem. Jaké to s nimi bylo na cele, dokládá krátká ukázka:

„Oni mi říkali: “Nejez to.“ Představte si, jejich ženy jim tam každé den nosily koše jídla a já jsem tam za třináct dní ztloustnul o pět kilo.“

Poté byli Křížovi převezeni do Bělehradu, kde byli ubytováni ve vězení pro cizince, kde už ale nepanovaly natolik přísné podmínky jako v předchozím vězení. Lidé mohli volně chodit po areálu. Do tohoto zařízení pravidelně docházel úředník OSN z Bělehradu. Pokaždé se k němu hnaly davy uvězněných rumunských občanů, ale jednou se pan Kříž nedal a dostal se až k úředníkovi:

„Já jsem se prodral těma Rumunama a řekl jsem mu, o co jde a on se chytil za hlavu a vykřikl: „Blbci, ti blbci zavřeli diplomaty.“

Po této události byli Křížovi propuštěni z cizineckého vězení a následně byli po tři měsíce ubytováni v bělehradském hotelu pod ochranou OSN. Během této doby si Křížovi prohlédli Bělehrad, a protože zaměstnanci hotelu rozkradli uhlí, tak ještě před zimou byli posláni do uprchlického tábora v Rakousku. Zde směřovali nejdříve do tábora v Traiskirchenu, kde strávili týden v karanténě a poté zamířili do Altenmarktu an der Treisting, který je asi 40 km od Vídně. Tam měli přes zimu roku 1984 Křížovi svůj pokoj. Mezitím si všechny uprchlíky prověřovala střídavě rakouská a americká policie, a to i tajná.

„A tam už to bylo docela dobrý, tam vařily naše ženský, taky ty uprchlice, takže nám dělaly i knedlíky, což chutnalo i Maďarům a Polákům, kteří tam byli taky.“

Pan Kříž nijak nezahálel a snažil si v Rakousku nějakým způsobem přivydělat, aby měl na svého nejoblíbenějšího koníčka.

„Já jsem tam dělal taky pomocníka u uměleckého zedníka, on kladl dlažby a já mu vozil dlaždičky nebo materiál. A vydělal jsem tam za 14 dní u toho zedníka tolik, že jsme pak jeli na 14 dní do Itálie. Udělali jsme si okruh vlakem přes Florencii, Veronu, Padovu, San Marino.“

V létě 1985 pak byli Křížovi nejdříve přepraveni do Mariaschutz, kde byli připravováni na pobyt v jejich následném státě, tedy Spojených státech amerických. Pan Kříž si pochopitelně přál emigrovat do Austrálie a do

knížectví Hutt River, ale Austrálie povolovala imigraci pouze rodinám s dětmi.

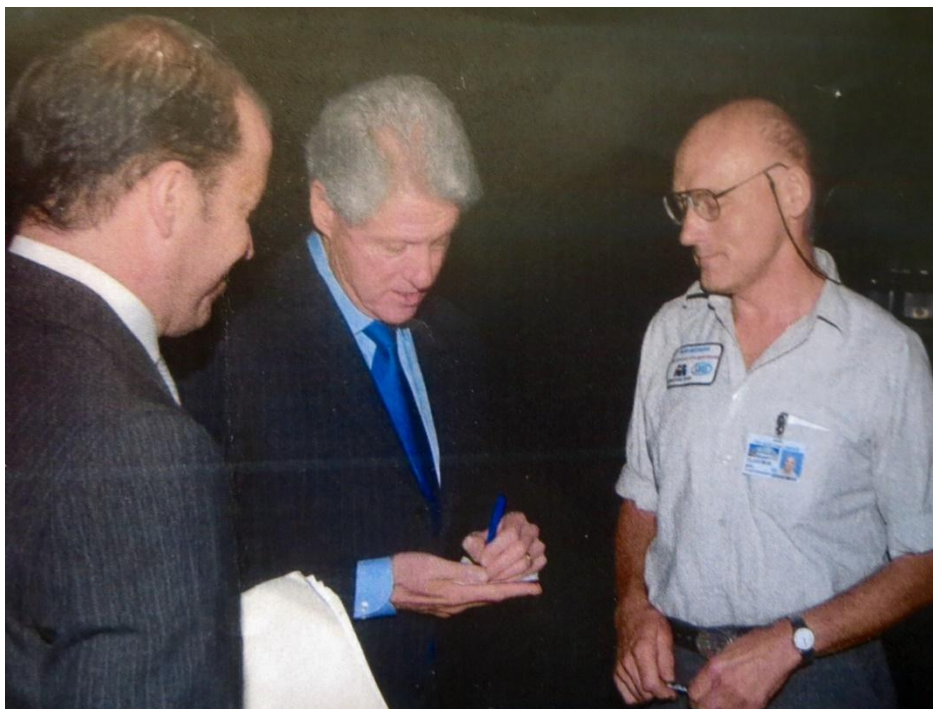
„Byli jsme připravováni na kulturní šok. My jsme si z toho dělali srandu. Ale měli jsme ho. Hlavně ženský. Když jsme poprvé přišli do supermarketu, hypermarketu, tak tam bylo 50 druhů másla, 100 druhů jogurtu a tady nebylo nic předtím.“

Přes Vídeň a Hamburk se tedy manželé Křížovi dostali až do Spojených států amerických, konkrétně do města San Francisco. Zpočátku měli pouze minimální podporu, která jim vystačila na pronájem bytu a stravu. První byt nebyl vůbec zařízen, ale jak vzpomíná pan Kříž, zařizování šlo sice pomalu, ale bez větších nákladů:

„Ten kdo nechce nějaký starší věci, tak je dává buď do bazaru, kde jsou dost levně k dostání, nebo když se mu s tím nechce tahat do bazaru, nebo je to něco velkého, třeba postel, matrace, rádio, televizor, tak to prostě dá takhle na chodník a napíše k tomu free.“

Aby si Křížovi přivydělali, tak pomáhali uklízet v hotelích, vyklízeli domy po lidech, kteří se odstěhovali, pan Kříž pomáhal loupat dehet na střechách a postupně si našli práci, která jim vyhovovala. Paní byla zaměstnána v italské továrně na salámy. Pan Kříž vstoupil nejdříve do odborů, které se staraly o kulturní a hotelové pracovníky. V jejich rámci chodil na společné místo, kde si zaměstnanci každý den vybírali z řad nezaměstnaných někoho na pomoc. Nakonec se pan Kříž vypracoval až na zaměstnance kulturního centra, kde připravoval výstavy, tlumočil do ruštiny a španělštiny.

„Byly tam třeba kongresy lékařů, zubařů, lidí od kompjůtrů, od Applu třeba, já jsem tam viděl majitele Applu. Přijížděli tam lidi jako tibetský Dalajláma, prezident Clinton.“

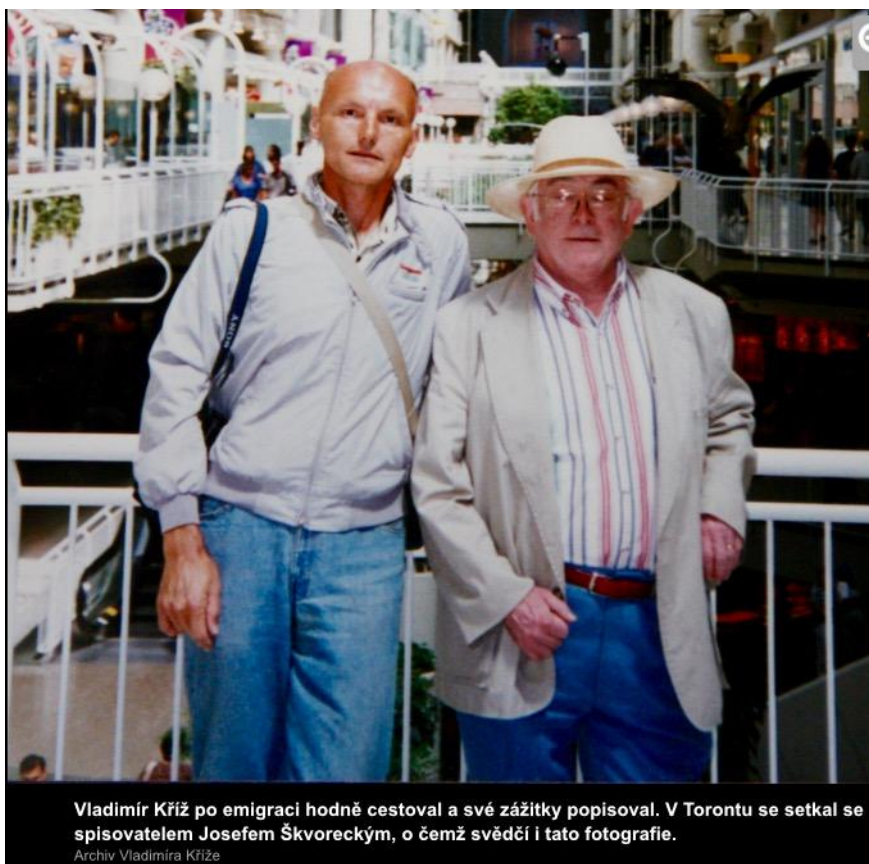

S Billem Clintonem.

Vedle práce v kulturním centru se pan Kříž v San Franciscu spřátelil s některými Čechy, kteří zde žili. Asi nejvíce se spřátelil s Eduardem Ingríšem, hudebním skladatelem, autorem písně *Teskně hučí Niagára*. Dalším z Čechů byl Jožka Pejskar, to je autor knihy *Útěky železnou oponou*, byl to novinář, který v roce 1948 utekl před komunisty do Rakouska a později byl redaktorem rádia Svobodná Evropa, kde působil pod pseudonymem *Jožka Pero*. Posledním významným Čechem byl Jiří Špánek, předseda sanfranciského Sokola, který odešel do USA v roce 1926. Pan Kříž byl osobně velmi aktivní, když přispíval články do mnoha periodik vydávaných v zámoří, např. v New Yorku nebo u Josefa Škvoreckého v Torontu. S novinářskou prací nepřestal ani po roce 1990, kdy občasně přispívá do Českého dialogu, časopisu pro české občany žijící v zahraničí. Navíc si v San Franciscu založil své malé nakladatelství *Obzor*, ve kterém vydával nejen své knihy, jako např. soubor historických povídek *Tvrz* nebo kniha popisující poměry v komunistickém ČSSR a následný útěk do emigrace s názvem *Neobyčejné cesty*.

Významnou osobností v životě pana Kříže byl i český spisovatel a emigrační nakladatel Josef Škvorecký. Pan Kříž navázal kontakt se Škvoreckým v roce 1969, kdy mu zaslal knihu na podepsání. Od té doby

udržovali vzájemnou korespondenci. Po Škvoreckého emigraci pan Kříž navštívil Škvoreckého maminku, přes kterou dostal adresu do Kanady.

S Josefem Škvoreckým v Torontu.

„Já jsem zjistil, že tady zůstala jeho maminka, paní Škvorecká, na tý samý adrese, kde on byl, kam jsem mu psal. Takže jsme ji byli párkrát v Praze navštívit a ona nám dala jeho adresu do Kanady, takže jsem mu pak psal do Kanady.“

Pan Kříž byl kvůli své korespondenci i předvolán k výslechu u StB, nicméně vše zdůvodnil svou oblibou Škvoreckého knih a tím, že jejich korespondence neobsahuje nic protistátního.

Později se společně setkali v San Franciscu, kde Josef Škvorecký přednášel na univerzitě. Po smrti jediné redaktorky nakladatelství 68 Publishers dokonce Škvorecký nabídnul toto místo Vladimíru Křížovi, které ale nakonec odmítnul, zejména z finančních důvodů. Náhradou tak byla alespoň pozvánka od Škvoreckých na týdenní pobyt u nich v Torontu. To už se psal rok 1996 a Vladimír Kříž se jako host podíval na torontskou univerzitu nebo na televizní věž, známou dominantu Toronta.

A s těmito lidmi jste prožíval rok 1989?

„Eduard Ingriš byl první, najednou mi zazvonil telefon, a on to byl Eduard Ingriš. Vladimíre, komunisti už padli, je konec, budeš moct jet domů, můžeme domů. On už bohužel se domů nedostal, on byl těžce nemocnej a zemřel v roce 1991.“

S Eduardem Ingrišem.

„ To bylo fantastický, to už jsme věděli, že se budeme moct vrátit. Já jsem dostal vyrozumění o amnestii potom, od prezidenta Havla.“

Od roku 1990 žije pan Vladimír Kříž střídavě v Jihlavě a v San Franciscu, píše do Českého dialogu, vydává knihy a přednáší všem zájemcům o jeho příběh.

Realizační tým ze ZŠ Kollárova při natáčení vzpomínek p. Kříže